

Abstract

Project Code : MRG5580078

**Project Title : The study of the Siamese concepts toward Muslims through the
Mural Paintings**

**Investigator : Adis IdrisRaksamani
Department of Architecture, Kasem Bundit University**

E-mail Address :adis_idris@hotmail.com

Project Period : July 2012 – December 2014

The purpose of this research is to study the objective and meaning of pictures of Muslims appeared in the Thai traditional art and architecture of the temples and palaces. This research focuses on the Siamese concepts toward Muslims and the nature of Muslims that Siamese people intended to communicate to Siamese society. The scope of research involved the concept and design of pictures of Muslims found in Thai traditional paintings in architecture of temples and palaces and to study the architecture associated with the presentation of content in painting. The studied period is divided into 3 chronicle stages based on continuity and change in thinking which affected the appearance of the paintings as follows.

1. During the late Ayutthaya period.
2. The late late Ayutthaya period, Thonburi period, King Rama I – King Rama II.
3. King Rama III – King Rama IV.
4. King Rama V – King Rama VI.

The research reveals that some mural paintings depict the image of Muslim in the multicultural society in various ways in different times.

In the first period, Muslim appeared in the terms of “wrong view” “non-intelligence” and “paganism”. In the second period, the advanced knowledge and culture of Muslim contributed to the country in form of merchants, sea voyagers and aristocrats. In the third periods, when the foreigners were recognized in the Siamese society, the painting represented Muslims as a part of society. In the fourth period, the pictures show more significant role of Muslims such as “subjects under the royal patronage” who had contributed to the country in several aspects.

The research finding leads to the discovery of new knowledge about the history of Muslims in Siamese multicultural society through the history of Siamese art and architecture. The research result will contribute to mutual understanding and living in good harmony among multi-cultural groups of people in Thai society today which will be the basis for sustainable social development based on integrated local knowledge and culture.

Keywords : concept, Muslim, Siam, painting, architecture

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: MRG5580078

ชื่อโครงการ: การศึกษามโนทัศน์ของชาวสยามที่มีต่อมุสลิมผ่านทางจิตรกรรมฝาผนัง

ชื่อนักวิจัย: อาดิศร์ อิดริส รัชษมณี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail Address : adis_idris@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : กรกฎาคม 2555 – ธันวาคม 2557

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษามโนทัศน์ของชาวสยามที่มีต่อมุสลิมผ่านทางจิตรกรรมฝาผนัง” มุ่งศึกษาวัตถุประสงค์และความหมายของภาพที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมซึ่งปรากฏอยู่ในจิตรกรรมไทยประเพณีของสถาปัตยกรรมประเภทวัดและวัง และเพื่อค้นหามโนทัศน์ของชาวสยามที่มีต่อมุสลิมและสาระสำคัญเกี่ยวกับมุสลิมที่ชาวสยามต้องการถ่ายทอดสู่สังคมสยาม ผ่านการศึกษาแนวคิดและรูปแบบในการเขียนภาพที่เกี่ยวกับมุสลิมในจิตรกรรมไทย โดยเน้นภาพจิตรกรรมไทยประเพณีภายในสถาปัตยกรรมประเภทวัดและวังที่มีภาพของมุสลิมปรากฏอยู่ ตลอดจนศึกษาลักษณะของสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับการนำเสนอเนื้อหาในงานจิตรกรรม โดยแบ่งเนื้อหาตามลำดับเวลาไว้ 3 ช่วง ซึ่งพิจารณาจากความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดที่มีผลต่อลักษณะของงานจิตรกรรมดังนี้

ช่วงที่ 1 สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ช่วงที่ 2 สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย-สมัยกรุงธนบุรี-สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในช่วงรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 2

ช่วงที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ระหว่างรัชกาลที่ 3 - รัชกาลที่ 4

ช่วงที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ระหว่างรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 6

จากการศึกษาพบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นงานศิลปะที่ถ่ายทอดเรื่องราวและวิธีคิดของช่างเขียนและผู้อุปถัมภ์การสร้างวัดที่สืบทอดกันมา เนื้อหาในภาพจิตรกรรมประเพณีจึงแสดงความเป็นมาของมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่านทางประวัติศาสตร์ศิลปะและสถาปัตยกรรมในสยามและสะท้อนโลกทัศน์ของชาวสยามที่มีต่อมุสลิมในแง่มุมต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและปัจจัยแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนตามยุคสมัย

ช่วงที่ 1 ภาพมุสลิมที่ปรากฏมีความหมายหลากหลายในเชิงสัญลักษณ์ เช่น “ความเป็นมิชญาทีฐ” “โฉดชาติ” และ “เตียรถีย” ต่อมาในช่วงที่ 2 วิทยาการที่ก้าวหน้าและ ศิลปวัฒนธรรมที่มีความทันสมัยของมุสลิมในสมัยนั้น ได้สร้างคุณูปการให้แก่ประเทศในสถานะ ต่างๆ เช่น พ่อค้า นักเดินเรือ และ ขุนนางในราชสำนัก ประเด็นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นในงาน จิตรกรรมที่มีภาพมุสลิมปรากฏอยู่หลายแห่งซึ่งมักเป็นการสืบทอดรูปแบบการเขียนมาจากครู ช่างในอดีต และพัฒนารูปแบบไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป แต่ก็ยังคงมีภาพมุสลิมที่อยู่ร่วมกับชาว จีนและฝรั่งในภาพมรดก และภาพทหารต่างชาติในชาติกเรื่องต่างๆในเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึง ความแตกต่างด้านเชื้อชาติและภาษา ต่อมาในช่วงที่ 3 “ชาวต่างชาติต่างภาษา” ได้กลายเป็นส่วน หนึ่งของสังคมสยาม เนื้อหาในภาพจึงเปลี่ยนไปกล่าวถึงมุสลิมที่อยู่ร่วมกันในสังคมสยามมากขึ้น ในช่วงที่ 4 มุสลิมมีฐานะเป็น “พสกนิกรที่อยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารขององค์อัคร ศาสนูปถัมภก” ร่วมกับประชาชนที่นับถือศาสนาต่างๆ ภาพเหล่านี้จึงสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจอัน ดีระหว่างกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมในสังคมไทยปัจจุบันอันเป็นสังคมพหุลักษณะ ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญสู่การพัฒนาสังคมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ศิลปวัฒนธรรมในอนาคต

คำหลัก : มโนทัศน์ มุสลิม สยาม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม